

Skandináv design

KIÁLLÍTÁS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

Maczó Péter

A huszadik század második felében sajátos fogalomként vált az ipari formatervezésben: skandináv design. Ennek a két szónak azóta is egyezményes jelentése: modern, minőségi és megfizethető...

Ez utóbbi jelző talán kicsit önkényesnek tűnik, de – hacsak nem a Saab vagy a Volvo exkluzív autóra gondolunk – az átlag fogyasztó számára, különösen a földrész más országaiban, ezek a termékek elérhető áron megvásárolhatók. Persze sokaknak az, hogy

A múzeum terei és fényei mindig varázslatosak. A pálmafa ugyan nem tipikusan skandináv növény, de ez a világító, színváltós valami a havas északon nő. Hördur Árgustsson grafikája (lent) Izlandon készült, egy építészeti kiadvány fedélterve.

A modellek, pontosabban a ruhák méltán kelthetik fel az érdeklődést. Elegánsak és izgalmasak. Díszítésük grafikának is gyakran kitűnő.

skandináv design első-, másod- és harmadsorban is talán az Ikeát jelenti. Hogy ennek az ifjúságot célba vevő, és nálunk is sikeresnek mondható alapvetően lakberendezési üzletláncnak a termékei a világ számos országában készülnek, vajmi kevés köze van ahhoz, hogy formára, sőt szellemiségére nézve is áruít svéd designnak lássuk. Itt jegyzem meg rögtön, ez a skandináv design kiállítás azért ennél sokkal több volt. A megnyitón, mondhatni a legmagasabb szinten, képviseltették magukat a vendég-

Emlékszem, gyerekkoromban a kézikötésű, norvég copfmintás pulóver volt a divatos...

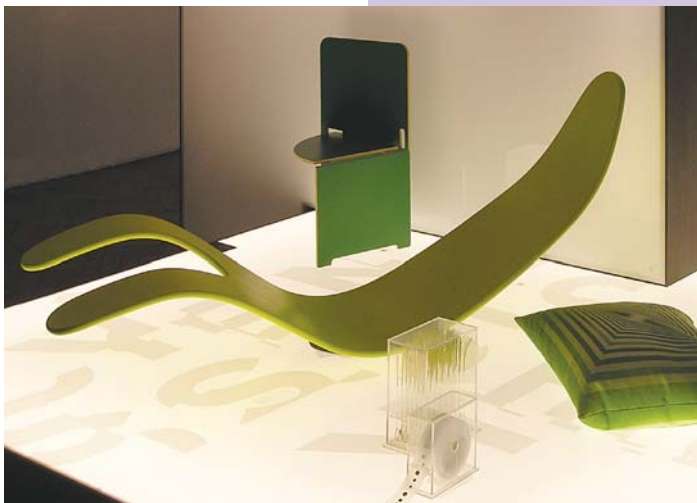

látó és a kiállító országok kultúrdiplomáciájának vezetői. Hasonlóan elegáns és kölcsönösen udvarias volt a megnyitó beszéd is, amelyben mi a skandinávok ipari formatervezésének magas kultúráját dicsértük, ők pedig a design-történet legjelesebb magyar tervezőit említették, a Bauhausig visszamenőleg... A vendégeket pezsgővel kínálták, és stílusosan lazacos és egyéb halas szendvicsekkel gazdagon megrakott tükörtálcákkal csábították, hogy előbb fogyasszon és majd aztán lakjon jól a művészettel.

A magyar formatervezői elit nagy öregjei (bocs) is rendre feltűntek a sokadalomban, míg végül megtaláltam azt, aki a plakát, a katalógus, sőt a kiállítás grafikai tervező-

jeként előbb is felemlítettett: Palotai Gábort. Ismeretségünk immár több évtizedes, hiszen a Magyar Iparművészeti Főiskola Typo-grafikai tanszékén diplomázott, még Virágvölgyi Péter tanítványaként. De a régi emlékekre alig futotta: másnap utazott vissza Svédországba, s néhány nappal később, a Mai Manó Házban nyíló AM MU NA HI című különös hangulatú, személyes

Teppo Asikainen és Teho Valvomo finn tervezők munkája ez a banánzöld színű – talán több-funkciós – Chip pihenőszék: szabadjára engedi a fantáziát... A lakásdekor egyéb különleges elemeivel is találkozunk. Az enteriőrök hangulata gondos válogatást sejtet. Lendületes ívelésével ez a lukas fotel az egyik kedvencem

Az amúgy érdekes alsó világítás nem kedvezett a fotózásnak. A kerámiák egyszerűsége, modern puritanizmusa vonzó. Az üvegtárgyak is tökéletes anyagismeretet, biztos arányokat és technológiai jártasságot mutatnak.

Mintha visszacsöppentünk volna a hatvanas évekbe. És valóban, a formák, a színek nemcsak retrohangulatot idéznek. Lakásbelsőik alkotóelemei és egy kis svéd meglepetés: izgi vázafestészet élelmeseznek.

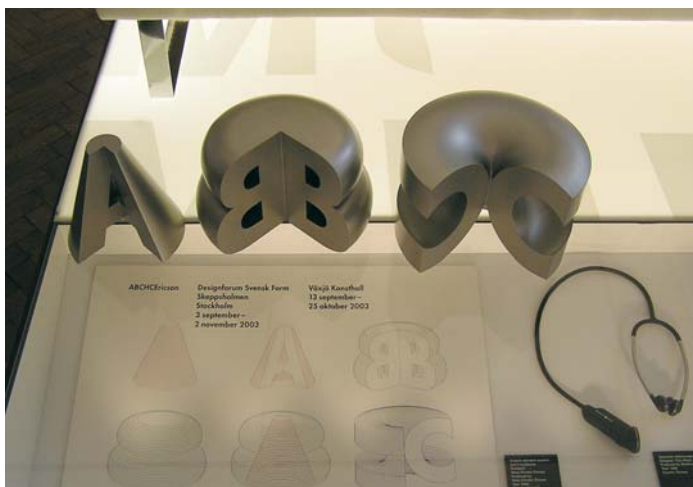

bemutatkozásán sem nyílt lehetősége, hogy a skandináv design kiállításának műhelytitkairól szót váltsunk. Kár. A kiállítást egyébként átjárja Palotai Gábor játékos betűmetamorfózis: a meghívó és a plakát, de még a kiállítás reprezentatív, és sok képpel illusztrált könyve is azonos tipográfiai elemeivel építkezik. A kövér groteszk betűk részletei markáns, szinte világító színeivel mindenhol jelen van-

nak. A kiállított tárgyak alatt, az opálüveg asztalokon is felsejlenek. A sarkokban a projektor mozgó fényjátékával, egymáson átúszó mozaikjaival háttér és előtér egyszerre. A munkákat dán, norvég, svéd, finn és izlandi tervezők készítették: hangulatuk néhány évtizeden át vezet. A látogató – mondhatni – világhírű cégek termékei között kalandozik. Ipari formatervezésük az élet valamennyi területén jelentős eredményeket mutat fel.

S hogy a végére egy kis citromot biggyesszek: sajnos a bemutatott grafikai anyag – az e sorok felett bemutatott téli olimpiai játékok (Lillehammer, 1994) piktoqramjait kivéve – nem nyújtott frenetikus élményt. Vajon csak a válogatás hiányossága ez? Vagy lehet, hogy ebben jobbak vagyunk? Talán meg kellene erről kérdezni egy svéd-magyar grafikust, mégis...

A felső sorban látható piktoqramokat Peter Moshus készítette. Tradíciókat idéző friss grafikai firkák. Alatta Hjalti Karlsson és Jan Wilker doboztervei (Izland) Ki hinné, alig egy évvel ezelőtt készültek... Jobbra Elias Perheentupa (finn) Cobra computere 2000-ből, és mellette Martin Otto Fougner kerámia konyhai eszközei, norvég formatervek. A könyv egyedi kötet, D. Nygren munkája: Három kis indián.

Nyitó- vagy zárókép. Képernyő és egér formaterve, és a program itt is „beyond the myth”